

14.4.10 Broedtijden. Tabel BROEDTeiD

Vuistregel: grotere vogels leggen grotere eieren. Daarbij hoort overeenkomstig een langere broedtijd, en moeten de jongen langer gevoed worden voor ze zelfstandig (en dus 'groot') zijn. Ze hebben dan automatisch ook minder broedsels op een jaar. De bewering lijkt me logisch, maar ik vond er nog geen wetenschappelijke bevestiging voor.

Enkel dat voor de havik (*Accipiter gentilis*) de uitkomstvolgorde van de eieren identiek aan is aan de (gespreide) legvolgorde.

Het broeden begint bij hen normaal vanaf het tweede ei, en soms pas als het legsel compleet is, of ze laten in de loop van de eilegfase de dagelijkse bebroedingsduur geleidelijk toenemen.

De broedduur van het eerst gelegde ei varieert van 39 tot 43 dagen. De bebroedingsduur van het laatst gelegde ei is ongeacht de legselgrootte altijd gemiddeld 38 dagen. Bij broedende koningspinguïns is de broedtijd afhankelijk van de grootte van het ei en van de soort.

In december en januari komt de leg op een laag pitje te staan. Dit is de donkerste periode van het jaar. Het is voor de hen een periode om een beetje tot rust te komen en energie te verzamelen voor het voorjaar.

Hoenders leggen ook als er geen haan bij zit. Als je kuikens wil, komt er natuurlijk wel mannenwerk bij kijken.

Vogels en hoenders houden meestal in het voorjaar op hun nest eieren warm om de jongen te laten ontwikkelen.

Tijdens de broedperiode stopt de kip met leggen.

Het aantal eieren hangt af van de hoeveelheid die het dier kan warm houden. Een broedse hen maakt typische geluiden (klokken) en verlaat het nest zelden. Ze eet en drinkt niet veel, ook om te voorkomen dat zij veel ontlasting produceert en het nest bevuilt.

Ze houdt de eieren op een constante temperatuur van 41° C en keert ze geregeld.

De broedduur kan variëren, ook per soort en ondersoort. Hieronder enkele gemiddelden ≡

Eend	28
Fazant	24
Gans	30
Kalkoen	28
Kip	21
Parelhoen	24
Patrijs	23
Zwaan	35

In mei legt iedere vogel een ei.

Vroeger ook al, en later kan ook. Ik heb al merels in de klimrozen gehad die in hetzelfde voorjaar driemaal achter elkaar een nest jongen grootbrachten. Als vogels in het voorjaar paartjes vormen gebeurt dat vaak door een balts of paringsdans. In globo leggen de vrouwtjes niet meer eieren dan ze kunnen bedekken en warm houden. Meestal broedt het vrouwtje, bij sommige soorten helpt het mannetje ook. Tijdens het broeden eet en ontlast het vrouwtje zich meestal maar éénmaal per dag. Sommige mannetjes voeden hun vrouwtje.

Een **gans** (en een zwaan) is pas vruchtbaar vanaf haar derde levensjaar. Ze legt om de dag een ei, soms al vanaf januari, maar meestal vanaf maart.

Eenden zijn na ca. 1 jaar geslachtsrijp.

Als de mannetjes onophoudelijk baltsen, achter de vrouwtjes aanjagen of agressief zijn tegen iedereen, nadert de broedtijd. In ons klimaat meestal rond april- mei, maar ook wel later tot in juni.

De meeste eenden zoeken in het vroege voorjaar een partner en paren op het water. De vrouwtjes houden daar soms een kale plek in de nek aan over.

De eend begint pas te broeden als het legsel compleet is, na een week of twee.

Onze **kalkoen** is geslachtsrijp op 30-32 weken, in het wild pas na twee jaar.

Een haan lokt hennen door klokgeluiden en door met zijn staartveren te pronken. Een hen legt 8 – 15 eieren. De kuikens komen al na 24 uur van het nest af en eten dan zelf. Het duurt ongeveer twee weken voordat ze wat kunnen fladderen. Na een vijftal weken zijn de kuikens redelijk zelfstandig en rond acht weken zijn ze normaal al sterk genoeg om slecht weer te verdragen. Jonge kalkoenen blijven vier tot tien maanden bij hun moeder.

Afhankelijk van het ras is een **kip** na ca. 6 maanden geslachtsrijp.

In 1909 zag F.H. King toen al lang bestaande grootschalige broederijen in China. De eieren werden met honderden in aarden kruiken op een vlechtwerk, en afgedekt met isolerend materiaal, warm gehouden boven houtskool. Kippeneieren werden na 2 dagen gecontroleerd en –indien niet bevrucht- alsnog als consumptie-ei verkocht. Eenden en ganzeneieren werden na 6 dagen gecontroleerd. Je kan na ca. 4 dagen broeden zien of een ei bevrucht is door het voor een sterke lichtbron (vb. de zon, zaklamp met kartonnen WC-rolletje) te houden. Een onbevrucht ei blijft helder, bij een bevrucht ei zie je een donkere vlek van de zich ontwikkelende bloedvaten. Na dag 4 werden ze 5 maal per dag gedraaid. De warmte werd geregeld door houtskool te strooien en deuren open te zetten. De temperatuur werd gecontroleerd door de punt van een ei op de hiervoor meest gevoelige plek te drukken: de hoek van onze oogkas.

♩ Je leert niet vrijen via briefwisseling.

♩ De meeste arme mensen vliegen nooit, maar dragen er wel de gevolgen van.

De voorouder van onze **broedmachine** 📖 is de +2.000 jaar oude Egyptische eieroven waarvan er in 2006 nog 200 in gebruik waren. Ze worden nu verwarmd met benzinelampen, en kregen thermostaten en eierkeeders.

Gelijkvloers werden in twee tot drie weken wel 4.500 bevruchte eieren uitgebroed.

Daarboven werd gedroogde mest smeulend verbrand. Vocht en eieren keren werd door inwonende ervaringsdeskundigen 24/7 opgevolgd. De temperatuur werd gecontroleerd door voorzichtig een ei op ons meest gevoelige lichaamsdeel te houden: het ooglid.

♪ *Ik heb een hekel aan mensen die hun zin nooit af*

Twee gedragsecologen van de universiteit van Vigo in Spanje, stelden met hun team eitjes van de geelpootmeeuw bloot aan geluiden die wezen op het gevaar van roofdieren.

Tijdens het experiment bleek niet alleen dat de embryo's hierover communiceerden met de andere eitjes, maar ook dat ze veel voorzigtiger uit hun eitje kwamen gekropen dan de controlegroep. (Nature Ecology 📖 Evolution 2019)

♪ *'Lekkere dieren zijn nooit beschermd.'* Kadé Bruin

♪ *'Een dier kan niet ondiep zijn, maar een mens wel onmenselijk.'*

Gertrud Simmel